MAKTABGACHA YOSHDAGI BOLALARNI JISMONIY FAOLLIGINI OSHIRISHGA INTEGRATSION YONDASHUV

Nasirdinova Dilso'z Abdulla qizi
Texnologiya, menejment va kommunikatsiya instituti
Pedagogika va psixologiya kafedrasi o'qituvchisi.
Doi: https://doi.org/10.5281/zenodo.20408776

Annotatsiya: Mazkur maqolada maktabgacha yoshdagi bolalarda jismoniy faollikni oshirishning integratsion yondashuvlari, ularning pedagogik ahamiyati hamda zamonaviy ta'lim jarayonidagi o'rni yoritilgan. Shuningdek, harakatli o'yinlar, musiqa, tabiat va sog'lomlashtirish mashg'ulotlarini uyg'unlashtirish orqali bolalarning jismoniy rivojlanishi, sog'lom turmush tarzini shakllantirish va harakat ko'nikmalarini rivojlantirish masalalari tahlil qilingan. Maqolada integratsion metodlarning bolalar sog'lig'ini mustahkamlash, emotsional holatini yaxshilash hamda ta'lim samaradorligini oshirishdagi ahamiyati ochib berilgan.

Kalit so'zlar: Maktabgacha ta'lim, jismoniy faollik, integratsion yondashuv, harakatli o'yinlar, sog'lom turmush tarzi, pedagogik texnologiyalar, jismoniy tarbiya, bolalar rivojlanishi, integratsion ta'lim, sog'lomlashtirish mashqlari, ekologik tarbiya, musiqa bilan integratsiya.

Bugungi kunda maktabgacha ta'lim tizimida bolalarning sog'lom rivojlanishini ta'minlash davlat siyosatining ustuvor yo'nalishlaridan biri hisoblanadi. Ayniqsa, bolalarning jismoniy faolligini oshirish orqali ularning sog'lom turmush tarzini shakllantirish, harakat ko'nikmalarini rivojlantirish va ijtimoiy moslashuvini ta'minlash muhim pedagogik vazifadir. Shu sababli ta'lim jarayoniga integratsion yondashuvni joriy etish dolzarb masalalardan biri bo'lib qolmoqda. Integratsion yondashuv bolani har tomonlama rivojlantirishga xizmat qiladigan zamonaviy pedagogik texnologiya bo'lib, unda jismoniy tarbiya boshqa ta'lim yo'nalishlari bilan uyg'unlashtiriladi.

Integratsion yondashuv — turli fanlar, metodlar va faoliyatlarni yagona maqsad asosida birlashtirishdir. Maktabgacha ta’limda bu quyidagicha namoyon bo‘ladi:

- jismoniy mashqlarni musiqa bilan uyg‘unlashtirish;
- harakatli o‘yinlarni matematika elementlari bilan bog‘lash;
- tabiat qo‘ynidagi mashg‘ulotlarni ekologik tarbiya bilan integratsiya qilish;
- nutq rivojlantirishni sport o‘yinlari orqali tashkil etish.

Bu usul bolalarda:

- faol harakat;
- mustaqil fikrlash;
- ijodkorlik;
- muloqot madaniyati;
- sog‘lom turmush ko‘nikmalarini shakllantiradi.

Jan Jak Russo bolaning tabiiy rivojlanishini qo‘llab-quvvatlagan va jismoniy tarbiya inson kamolotining asosi ekanligini ta’kidlagan. Unga ko‘ra:

“Bola sog‘lom bo‘lsa, uning tafakkuri ham sog‘lom rivojlanadi.”

Russo bolalarga erkin harakat qilish imkonini yaratish zarurligini ilgari surgan.

Ushinskiy bolalar tarbiyasida harakatning ahamiyatiga alohida e’tibor qaratgan. U: “Harakat — bolaning tabiiy ehtiyoji.” deya ta’kidlagan. Olimning fikricha, o‘yin va jismoniy mashqlar bolaning fikrlash faoliyatini ham rivojlantiradi.

Montessori metodikasida bolalarning mustaqil harakati va faoliyati asosiy o‘rinda turadi. U bolaning jismoniy va aqliy rivojlanishi o‘zaro bog‘liq ekanligini isbotlagan. Montessori shunday degan: “Qo‘l harakati bolaning tafakkurini uyg‘otadi.” Vygotskiy bolalar rivojlanishida ijtimoiy muhit va faol harakatning rolini yuqori baholagan. U harakatli o‘yinlar bolaning nutqi, tafakkuri va ijtimoiylashuviga ijobiy ta’sir ko‘rsatishini ilmiy asoslagan.

O‘zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta’limi vazirligi faoliyati

O‘zbekistonda maktabgacha ta’lim tizimini rivojlantirish va bolalar sog‘lig‘ini mustahkamlash bo‘yicha bir qator davlat hujjatlari qabul qilingan.

Muhim farmon va qarorlar:

Hujjat nomi	Mazmuni	Ahamiyati
Maktabgacha ta’lim tizimini rivojlantirish konsepsiyasi	Bolalarni har tomonlama rivojlantirish	Jismoniy faollikni oshirishga xizmat qiladi
“Ilk qadam” davlat o‘quv dasturi	Harakatli o‘yinlar va sog‘lomlashtirish mashqlari	Integratsion ta’limni rivojlantiradi
Sog‘lom turmush tarzini rivojlantirishga oid qarorlar	Sport va jismoniy tarbiya targ‘iboti	Bolalarda sog‘lom hayot ko‘nikmalarini shakllantiradi
Ta’lim sifatini oshirish bo‘yicha Prezident qarorlari	Zamonaviy pedagogik texnologiyalarni joriy etish	Integratsion metodlarni qo‘llash imkonini beradi

Integratsion yondashuvning afzalliklari

Afzalliklar	Natijalar
Harakat va bilim uyg‘unligi	Bolaning tezroq rivojlanishi
O‘yin asosida ta’lim	Qiziqishning ortishi
Faol ishtirok	Mustaqillik shakllanishi
Jamoaviy mashg‘ulotlar	Ijtimoiylashuv kuchayishi
Sog‘lomlashtiruvchi ta’sir	Immunitet mustahkamlanishi

Maktabgacha yoshdagi bolalarni jismoniy faolligini oshirishda tarbiyachining vazifalari quyidagilarni tashkil etadi: xavfsiz muhit yaratishi;

- mashg‘ulotlarni yoshga mos tashkil qilishi;
- bolalarning qiziqishini qo‘llab-quvvatlashi;
- ota-onalar bilan hamkorlik qilishi kerak.

Shuningdek, zamonaviy texnologiyalar, interaktiv o‘yinlar va innovatsion metodlardan foydalanish samaradorlikni oshiradi.

Xulosa qilib aytganda, maktabgacha yoshdagi bolalarning jismoniy faolligini oshirishda integratsion yondashuv muhim pedagogik vosita hisoblanadi. Mazkur yondashuv orqali bolalarda nafaqat jismoniy sifatlar, balki aqliy, ijodiy va ijtimoiy ko‘nikmalar ham rivojlanadi. Olimlarning ilmiy qarashlari hamda O‘zbekiston Respublikasida qabul qilinayotgan farmon va

qarorlar ushbu yo‘nalishning dolzarbligini yana bir bor tasdiqlaydi. Integratsion ta’lim orqali sog‘lom, faol va barkamol avlodni tarbiyalash mumkin.

Foydalanilgan adabiyotlar ro‘yxati

1. O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti farmon va qarorlari. Maktabgacha ta’lim tizimini rivojlantirishga oid hujjatlar. – Toshkent, 2017–2025.
2. “Ilk qadam” davlat o‘quv dasturi. – Toshkent: O‘zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta’limi vazirligi, 2022.
3. Mavlonova R., To‘rayeva O. Pedagogika. – Toshkent: O‘qituvchi, 2019.
4. Ishmuhamedov R. Innovatsion pedagogik texnologiyalar. – Toshkent: Fan va texnologiya, 2020.
5. Xasanboyeva O. Maktabgacha pedagogika. – Toshkent: Ilm Ziyo, 2021.
6. Usmonxo‘jayev T., Xo‘jayev F. Jismoniy tarbiya nazariyasi va metodikasi. – Toshkent: O‘qituvchi, 2018.
7. Sodiqova Sh. Maktabgacha ta’lim metodikasi. – Toshkent: Tafakkur Bo‘stoni, 2020.
8. Karimov I.A. Yuksak ma’naviyat – yengilmas kuch. – Toshkent: Ma’naviyat, 2008.
9. O‘zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi. – Toshkent, 2023.
10. UNICEF. Early Childhood Development and Physical Activity Guidelines. – New York, 2021.